

Ochrona przeciwpożarowa w parkach narodowych w Polsce pozostawia wiele do życzenia. Tylko w ciągu trzech i pół roku wybuchło w dziewięciu skontrolowanych parkach blisko 200 pożarów.

Z ustaleń kontroli NIK wynika, że w 30 proc. skontrolowanych parków stwierdzono istotne nieprawidłowości dotyczące ustalenia kategorii zagrożenia pożarowego lasów niezgodnie z obowiązującymi przepisami, a także nieprzeprowadzenia obserwacji naziemnej (ze stałych punktów) lasów zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego. W konsekwencji NIK negatywnie oceniła nadzór ministra właściwego do spraw środowiska nad działalnością parków narodowych w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów.

W Polsce utworzono 23 parki narodowe o łącznej powierzchni 315 128,15 ha, w tym powierzchnia gruntów leśnych wynosi 195 207,95 ha (61,95%). NIK przeprowadziła kontrolę w zakresie ochrony przeciwpożarowej w parkach narodowych. Skontrolowano 21 jednostek, w tym: Ministerstwo Klimatu i Środowiska, 10 parków narodowych (Biebrzański, Kampinoski, Wielkopolski, Białowieski, Wigierski, Bory Tucholskie, Słowiński, Poleski, Bieszczadzki i Woliński), siedem komend powiatowych i trzy komendy miejskie Państwowej Straży Pożarnej (PSP). Kontrolę przeprowadzono w celu oceny stosowanych zasad organizacji ochrony przeciwpożarowej ekosystemów chronionych, planowania i realizacji zadań związanych z ochroną ppoż. oraz prawidłowości wykorzystania środków finansowych na realizację zadań z zakresu ochrony ppoż.

Najważniejsze ustalenia kontroli

W parkach narodowych nie zapewniono w pełni prawidłowej ochrony przeciwpożarowej według zasad wynikających z przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. W 3 z 10 skontrolowanych parków stwierdzono istotne nieprawidłowości dotyczące ustalenia kategorii zagrożenia pożarowego lasów niezgodnie z obowiązującymi przepisami, a także nieprzeprowadzenia obserwacji lasów zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego ze stałych punktów obserwacji naziemnej.

NIK oceniła negatywnie nadzór ministra właściwego do spraw środowiska nad działalnością parków narodowych w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Minister nie podejmował działań legislacyjnych w celu określenia zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych (m.in. torfowisk, pastwisk i łąk), w tym sposobu ustalania ich kategorii zagrożenia pożarowego. W konsekwencji, mimo że w skontrolowanych parkach narodowych opracowano i aktualizowano zasady postępowania na wypadek powstania pożaru – które uzgadniano z właściwymi organami PSP – ustalano w nich tylko kategorię zagrożenia pożarowego ekosystemów leśnych. Brak stosownej metodyki i podstaw prawnych kategoryzacji zagrożenia pożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych uniemożliwił rzetelne opracowanie zasad określania kategorii zagrożenia pożarowego dla całego obszaru tych parków narodowych, w granicach których znajdują się ekosystemy: leśne i lądowe nieleśne.

Ustalony w Ministerstwie system kontroli zarządczej oraz jego funkcjonowanie nie zapewniły skutecznego i efektywnego nadzoru nad działalnością parków narodowych w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Spośród 23 parków narodowych, Minister nie wyegzekwował przekazania do zatwierdzenia rocznych zadań rzeczowych przez 9 parków w 2018 r., 10 w 2019 r., 11 w 2020 r. i 8 w 2021 r. W związku z tym

nie wywiązał się w pełni z obowiązku zatwierdzenia rocznych zadań rzeczowych określonego w ustawie o ochronie przyrody. Nie monitorował również realizacji rocznych zadań rzeczowych przez parki narodowe, w tym zadań w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Ponadto Minister nie sporządzał rocznych sprawozdań zbiorczych z działalności parków narodowych na podstawie sprawozdań z działalności poszczególnych parków narodowych, przedkładanych przez dyrektorów tych parków, do czego był zobowiązany.

Minister Środowiska ustanowił dwa plany ochrony parków narodowych, mimo że nie wskazano w nich kategorii zagrożenia pożarowego lasu, wbrew wymogom rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. W przypadku siedmiu parków narodowych projekty planów ochrony procedowane były przez okres dłuższy niż 6 miesięcy, co było niezgodne z ustawą o ochronie przyrody.

W parkach narodowych planowano i realizowano zadania związane z ochroną przeciwpożarową ekosystemów leśnych polegające m.in. na: pełnieniu dyżurów w punktach obserwacyjnych, dyżurów w Punktach Alarmowo Dyspozycyjnych i patroli naziemnych, założeniu i/lub odnawianiu pasów ppoż., porządkowaniu terenu wzdłuż obiektów mogących stanowić zagrożenie ppoż., utrzymaniu punktów czerpania wody, konserwacji i zakupie sprzętu ppoż. Dysponowano także wystarczającą liczbą sprzętu do ochrony ppoż. i zorganizowano właściwą liczbę baz sprzętu ppoż.

Podkreślenia wymaga jednak, że w pięciu parkach narodowych stwierdzono nieprawidłowości polegające na nieoznakowaniu dojazdów pożarowych i punktów czerpania wody oraz na utrudnionym dojeździe do tych punktów. Nieprawidłowości te zostały usunięte w trakcie trwania kontroli NIK.

W dwóch parkach (Biebrzańskim PN i Wielkopolskim PN) kategorię zagrożenia pożarowego lasów ustalono niezgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.

We wszystkich skontrolowanych parkach narodowych nie określono kategorii zagrożenia pożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych, ponieważ brak było stosownej metodyki i podstaw prawnych takiej kategoryzacji.

W dwóch parkach (Białowieskim PN i Bieszczadzkiem PN) zaliczonych do III kategorii zagrożenia pożarowego obserwację lasów prowadzono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. W siedmiu skontrolowanych parkach narodowych, zaliczonych do I lub II kategorii zagrożenia pożarowego, prowadzono obserwację lasów z punktów obserwacyjnych w sposób spełniający wymogi ww. rozporządzenia.

W Wigierskim PN nie prowadzono obserwacji lasów zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego, o powierzchni 9418 ha, ze stałych punktów obserwacji naziemnej, tj. wbrew wymogom określonym ww. rozporządzeniu. Również w dokumentacji ustalającej sposoby postępowania na wypadek pożaru oraz w projekcie planu ochrony Wigierskiego PN w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasów nie ujęto wymogu prowadzenia obserwacji lasów parku narodowego ze stałych punktów obserwacji naziemnej, mającej na celu wczesne wykrycie pożaru, zawiadomienie o jego powstaniu, a także podjęcie działań ratowniczych.

Środki finansowe przeznaczone na realizację kontrolowanych zadań (blisko 16,94 mln zł) zostały przez

parki narodowe wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Stwierdzono jednak nieprawidłowości w 6 z 33 zbadanych postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w 4 z 10 skontrolowanych parkach narodowych.

W 9 skontrolowanych parkach narodowych, w latach 2018–2021 (I półrocze) odnotowano 187 pożarów o łącznej powierzchni 6049,58 ha (nie wystąpiły jedynie w Wolińskim PN), w tym pożary 1178,44 ha lasów (19,5%) i 4871,14 ha ekosystemów nieleśnych (80,5%). W 9 skontrolowanych parkach dla każdego pożaru wypełniano arkusz ewidencyjny pożaru, w którym wskazywano przyczynę jego powstania. Tylko w przypadku pożaru w Białowieskim PN oszacowano wartość strat, które wyniosły 17,3 tys. zł. W pozostałych parkach strat nie szacowano, ponieważ nie odnotowano strat w drzewostanach ze względu na charakter pożaru (przysiemny), a w przypadkach ekosystemów nieleśnych z powodu braku metodyki wyceny strat.

Państwowa Straż Pożarna prawidłowo sprawowała nadzór nad zabezpieczeniem przeciwpożarowym parków narodowych, uzgadniając przekazywane przez parki zasady postępowania na wypadek powstania pożaru oraz przeprowadzając kontrole, a w przypadku ujawnienia nieprawidłowości egzekwowano ich usunięcie. W latach 2018–2021 objęci kontrolą komendanci powiatowi/miejscy PSP przeprowadzili łącznie 37 kontroli parków narodowych. Wykazały one m.in. występowanie na terenach parków miejsc, w których parametry techniczno-użytkowe dojazdów pożarowych nie spełniały wymagań rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów w zakresie:

- odpowiedniego ich zagęszczenia;
- zachowania wymaganej szerokości dojazdu;
- wymaganego promienia skrętu;
- wyposażenia w mijanki;
- zachowania wymaganych wymiarów miejsca do zawracania oraz odstępu pomiędzy koronami drzew o szerokości co najmniej 6 m do wysokości 4 m od nawierzchni jezdni.

Po przeprowadzonych kontrolach wydano cztery decyzje administracyjne nakazujące usunięcie nieprawidłowości.

WNIOSKI

NIK sformułowała wnioski **do Ministra Klimatu i Środowiska** o podjęcie działań w celu:

- ustalenia metodyki określania kategorii zagrożenia pożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych w parkach narodowych oraz zasad ochrony przeciwpożarowej ekosystemów tego typu;
- ustalenia zasad określania kategorii zagrożenia pożarowego dla całego obszaru tych parków narodowych, w granicach których znajdują się ekosystemy: leśne i lądowe nieleśne – po ustaleniu kategorii zagrożenia pożarowego dla tych ekosystemów;
- ustalenia terminów przekazywania rocznych zadań rzeczowych w celu zatwierdzenia tych zadań;
- zobowiązania dyrektorów parków narodowych do sporządzania i przekazywania ministrowi właściwemu ds. środowiska – w określonym terminie – sprawozdań z realizacji rocznych zadań rzeczowych;
- sporządzania zbiorczych sprawozdań z działalności parków narodowych z uwzględnieniem informacji ze sprawozdań z realizacji rocznych zadań rzeczowych.

NIK o ochronie przeciwpożarowej w parkach narodowych

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: czwartek, 08, sierpień 2024 10:35

Joanna Gryboś-Chechelska

Odsłony: 747

Źródło: NIK